

Uitvoeringsplan Duurzaamheid 2023 – 2025

December 2022

1	INLEIDING	3
2	TERUGBLIK	4
3	ONTWIKKELINGEN	5
3.1	Landelijk	5
3.2	Regionaal	6
3.3	Lokaal	6
4	OPDRACHTEN 2023-2025	7
4.1	Basiswerkzaamheden	7
4.2	Wijkplannen	7
4.3	Verduurzamen gemeentelijke en maatschappelijke panden	8
4.4	Dalfserveld West	8
4.5	Energiearmoede	8
4.6	Zonnedaken	8
4.7	RES, NEO en ZSDZ	9
4.8	Dorpen van Morgen	9
4.9	Hergebruik afval	9
4.10	Laadinfrastructuur, slimme energiesystemen en -opslag	10
4.11	Regelgeving en handhaving	10
4.12	Klimaatadaptatie, biodiversiteit en landschap	10
5	ORGANISATIE	11
5.1	Uitvoering	11
5.2	Samenwerking	11
5.3	Financiën	11
5.4	Monitoring	12
5.5	Communicatie	13

1 Inleiding

In het Beleidsplan Duurzaamheid 2018-2025 zijn verbeterdoelen en concrete doelen uitgewerkt om toe te werken naar onze ambitie om een duurzaam leefbare gemeente te zijn. In 2019 is de Regionale Energie Transitie en de Transitievisie Warmte toegevoegd aan het beleidsplan. In het onderstaande schema is het beleidsplan samengevat.

Per twee à drie jaar wordt op basis van het beleidsplan en de landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen een uitvoeringsplan uitgewerkt. In het uitvoeringsplan staan de concrete acties en projecten die het College in de betreffende periode wil (laten) uitvoeren. De acties en projecten zijn gekoppeld aan een van de vier doelen.

Een belangrijke verandering is de structurele rijksbijdrage voor het uitvoeren van de gemeentelijke taken uit het Klimaatakkoord. Voor Dalfsen betekent dit voor de komende drie jaar een verdrievoudiging (!) van het bestaande budget. In de jaren daarna zal deze rijksbijdrage verder stijgen.

Dit uitvoeringsplan geldt voor de periode 2023 tot en met 2025. In 2025 wordt het proces opgestart om het Beleidsplan Duurzaamheid te actualiseren voor de periode na 2025.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat ene terugblik met alle mijlpalen van de afgelopen jaren. Vervolgens worden in hoofdstuk 3 de belangrijkste landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen samengevat die relevant zijn voor het halen van de Dalfser doelen uit het beleidsplan. In hoofdstuk 4 is op basis van de ontwikkelingen een vertaling gemaakt naar de uitvoering. De werkzaamheden zijn gebundeld per onderwerp/thema. Hoofdstuk 4 geeft inzicht in de organisatie, samenwerking, communiceren, budgetverdeling en monitoren.

2 Terugblik

De afgelopen jaren is gemeentebreed hard gewerkt aan diverse opdrachten en hieronder samengevat. Een aantal projecten worden de komende jaren voortgezet.

Wijkplannen

Na het vaststellen van de Transitievisie Warmte is gestart met het maken van de wijkplannen voor de buurten Polhaar en Dalfsen Centrum. De bewoners zijn meegenomen in de opgave en tijdens meerdere bijeenkomsten is kennis gedeeld en zijn wensen en bedenkingen opgehaald. Ook zijn bewoners geactiveerd om zelf hun woning te verduurzamen.

Regionale Energie Strategie

Onze regio West Overijssel heeft de RES 1.0 vastgesteld. Hierin staan de gezamenlijke doelen, afspraken en aanpak. Gemeenten zijn de komende jaren actief aan de slag met de uitvoering waaronder het vaststellen van zoekgebieden, samenwerken en het oplossen van netcongestie.

Dalfserveld West

Na een uitvoerig onderzoek en dialoog is het zoekgebied Dalfserveld West vastgesteld voor grootschalige energieproductie. Het bijbehorende gebiedsproces is gestart en tijdens diverse bewonersbijeenkomsten zijn de wensen, bedenkingen en risico's in kaart gebracht. We werken intensief samen met de buurgemeenten en belangengroepen van het betreffende grensgebied.

Energiekaders

Na onderzoek en participatie zijn de ruimtelijke kaders voor grootschalige duurzame energieproductie vastgesteld. Deze kaders vormen een basis voor nieuwe windmolens, zonnedaken en zonneparken.

Energiearmoede

De energiecrisis zorgt onder meer voor energiearmoede bij inwoners en ondernemers. Een aanpak is ontwikkeld en gestart voor het versnellen van het isoleren van de woningen.

Kleinschalige energiebesparing

Samen met de Dorpen van Morgen is (op basis van een rijks subsidie) een campagne uitgevoerd om inwoners over te halen om energiebesparende maatregelen te treffen via een waardebon.

Energiebedrijf

Nadere onderzoeken en afstemmingen zijn uitgevoerd voor een gezamenlijk of gemeentelijk energiebedrijf. Alle kansen en risico's zijn in beeld gebracht en mogelijke organisatiemodellen zijn verkend. Dit vormt de basis voor verdere uitvoering.

Overige opdrachten/projecten

De volgende plannen/opdrachten zijn in uitvoering c.q. afgerond: meer fietssnelwegen, meer laadpalen, verduurzaming gemeentelijke panden en inkoop duurzame energie.

Team Duurzaamheid

De afgelopen jaren waren er diverse personele wijzigingen. Hierdoor was het Team meerdere perioden onderbemend en ontstonden stagnaties in projecten. Het team is in 2022 uitgebreid met twee nieuwe ervaren medewerkers. We hebben nu 3,5 FTE beschikbaar om de opdrachten uit te voeren. Daarnaast worden diverse duurzame projecten uitgevoerd door andere eenheden en team van de gemeente Dalfsen. Ook wordt specialistische externe hulp ingeschakeld voor de uitvoering van opdrachten. Met name bij het maken van wijkplannen en het gebiedsproces in het zoekgebied Dalfserveld West worden we geholpen door externe adviseurs.

Financieel

Het reguliere duurzaamheidsbudget was de afgelopen jaren voldoende voor het uitvoeren van de opdrachten. Het budget is vooral gebruikt voor onderzoeken en inhuur van specialisten en adviseurs. Een deel van het budget is gereserveerd voor de Dorpen van Morgen. Zij gaan hier zorgvuldig mee om en niet ieder jaar is dit budget volledig ingezet.

Tot slot is succesvol een aantal subsidies aangevraagd en besteed. Bijvoorbeeld de waardebon voor inwoners om kleine energiebesparende maatregelen te nemen.

3 Ontwikkelingen

In de volgende paragrafen worden de belangrijkste ontwikkelingen op landelijk, regionaal en lokaal niveau kort toegelicht inclusief een link met het uitvoeringsplan.

3.1 Landelijk

Klimaataakkoord

Nederland heeft een Klimaataakkoord vastgesteld. In dit akkoord staan voor alle inwoners, ondernemers en overheden opdrachten om de wereldwijde klimaatdoelen te halen. Een deel hiervan wordt door gemeenten uitgevoerd. Dit zijn vooral opdrachten die van nature dicht bij gemeenten liggen zoals wijkplannen, beleid en vergunningsprocedures. De lijst is bestudeerd en een groot deel van de opdrachten wordt momenteel al in meer of mindere mate door de gemeente Dalfsen uitgevoerd. Een aantal opdrachten nog niet of in beperkte mate. Dit uitvoeringsplan houdt rekening met de uitvoering van deze opdrachten.

Belangrijk is dat vanaf 2023 structureel rijksbudget beschikbaar wordt gesteld aan gemeenten voor de uitvoering van de taken. Stapsgewijs zal de rijksuitkering de komende jaren stijgen. In dit uitvoeringsplan is het structurele budget op hoofdlijnen verdeeld over de verschillende opdrachten. De basis voor deze verdeling is de geschatte omvang van de opdrachten (grote projecten krijgen meer budget) en bestuurlijke wensen zoals benoemd in bijvoorbeeld het coalitieakkoord (zoals aardgasvrije wijken en energieproductie). Met het extra budget worden de bestaande opdrachten uitgebreid of versneld. Nieuwe taken/opdrachten worden voorlopig verkend en in een later stadium nader uitgewerkt.

Omdat de details van het rijksbudget in een laat stadium bekend werden, is nog geen nadere uitwerking gemaakt over de exacte uitvoering, planning, budgetverdeling en organisatie. Vooral nog wordt in eerste instantie uitgegaan van wat het huidige Team Duurzaamheid kan uitvoeren, aangevuld met inhuur van externen.

Daarnaast worden de komende jaren projectbudgetten beschikbaar gesteld voor gerichte opgaven. Gemeenten kunnen zelf een keuze maken of zij hierop een beroep doen. In het uitvoeringsplan is nog geen rekening gehouden met nieuwe projecten. Ook is er een aantal lopende projectopdrachten. Zodra meer details van een opgave of projectbudget bekend worden gemaakt, zal de gemeente Dalfsen een afweging maken over nut, noodzaak en uitvoerbaarheid van het betreffende project. Op basis van deze afweging wordt het projectbudget al dan niet aangevraagd.

Energiecrisis

De energiemarkt is op moment van schrijven niet stabiel en de prijzen zijn hoog. Deze onzekerheid zal naar verwachting nog een aantal jaren voortduren. De impact is groot omdat een groot deel van Nederlandse economie gebaseerd is op een stabiele energiemarkt met lagere prijzen. Sommige producten en diensten worden duurder of juist goedkoper. De focus ligt steeds meer op energiebesparing en duurzame opwek. Energie-intensieve productieprocessen worden versneld verduurzaamd of afgebouwd. Energiearmoede zal groeien bij inwoners en ondernemers.

Een groter beroep zal worden gedaan op hulp van de lokale overheid. De gemeente Dalfsen heeft inmiddels een werkgroep samengesteld en een noodfonds beschikbaar gesteld. Team Duurzaamheid maakt onderdeel uit van de werkgroep en een aantal acties is gestart. In het uitvoeringsplan is rekening gehouden met de lopende acties en het plan is voldoende wendbaar om bij te dragen aan eventuele nieuwe acties. Op verzoek en in overleg kan bij diverse opdrachten geschoven worden met budgetten en de planning.

Grondstoffenschaarste

Steeds vaker is sprake van grondstoffenschaarste. Producten of diensten zijn niet of later beschikbaar tegen hogere kosten of mindere kwaliteit. Een grotere behoefte ontstaat voor duurzame, circulaire alternatieven dichtbij. Dit biedt kansen voor lokale ondernemers en producten. De marktontwikkelingen zijn nog onzeker en niet ieder alternatief is haalbaar. Het uitvoeringsplan bevat een aantal lopende opdrachten om meer circulariteit te stimuleren en te faciliteren.

3.2 Regionaal

Regionale Energie Strategie (RES)

De gemeente Dalfsen werkt regionaal samen met de uitvoering van de afspraken en doelen die zijn vastgesteld in de RES 1.0. Deze uitvoering ligt op schema en wordt voortgezet. Voor de looptijd van dit uitvoeringsplan zijn de regionale plan-milieueffectrapport en netcongestie relevant. De gemeente Dalfsen is zowel bestuurlijk als ambtelijk actief bij deze twee onderwerpen.

Nieuwe Energie Overijssel (NEO)

Het uitvoeringsprogramma NEO van de provincie Overijssel biedt kansen voor de inwoners en ondernemers uit de gemeente Dalfsen. Naast uitvoering van onderzoek en kennisdeling worden diverse subsidies en ondersteuning aangeboden. De samenwerking wordt gecontinueerd en zal voornamelijk bestaan uit gerichte deelname aan onderzoek en kennisdeling en ondersteuning van de communicatie rondom subsidies en andere vormen van ondersteuning.

Samenwerking Zwolle Staphorst Dalfsen en Zwartewaterland (ZSDZ)

In het grensgebied van deze vier gemeenten vindt een aantal grote ruimtelijke ontwikkelingen plaats zoals de komst van meer windmolens, een nieuw netwerkstation en uitbreidingen van bedrijfsterreinen. Voor een goede organisatie en ruimtelijke ordening vindt afstemming plaats tussen de gemeenten onderling en met de bewoners. De bestaande afstemming over de energieplannen wordt de komende jaren voortgezet. De verbreding van het aantal onderwerpen en thema's maakt geen onderdeel uit van dit uitvoeringsplan, maar afstemming vindt wel plaats.

Netcongestie

De komende jaren wordt de energietransitie vertraagd door netcongestie. De voorbereiding van de realisatie van de grotere duurzame energieplannen kunnen worden voortgezet door de geplande regionale netverzwaringen. De gemeente Dalfsen is en blijft nauw betrokken bij deze verzwaring. Daarnaast worden extra inspanningen verricht voor snellere lokale netverzwaring, laadinfrastructuur en efficiënter gebruik van het bestaande netwerk. We intensiveren onze overleggen met de netbeheerders en voeren onderzoeken en pilots uit.

3.3 Lokaal

Dalfserveld

In het zoekgebied Dalfserveld West is het de bedoeling dat daar een groot deel van onze duurzame energieproductie wordt gerealiseerd voor 2030. Een zorgvuldig gebiedsproces is gestart en dit proces loopt de komende jaren door. Mogelijk krijgt een gezamenlijk energiebedrijf een belangrijke rol.

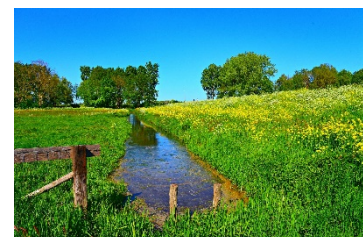
Wijkplannen

Voor 2050 moet ieder gebouw aardgasvrij zijn. Daarvoor is een Transitievisie Warmte vastgesteld en het proces voor het maken van de eerste twee wijkplannen is gestart. Dit proces zal de komende jaren doorlopen en volgende wijkplannen worden opgestart.

Tevens zal een specifiek uitvoeringsprogramma worden opgesteld, die handen en voeten geeft aan de coördinatie van alle plannen, initiatieven en aankomende wetswijzigingen.

Klimaatadaptatie, biodiversiteit en landschap

Dalfsen heeft een klimaatadaptatieplan met een uitvoeringsprogramma tot 2025. Daarnaast is een plan gereed voor herstel van biodiversiteit en landschap. Diverse projecten en acties zijn gestart. Actief wordt gezocht naar meekoppelkansen. Regelmatig worden verbindingen gelegd met projecten vanuit het uitvoeringsplan Duurzaamheid. Voorbeelden zijn afkoppelprojecten, warmtewinning uit (riool)water en herstel-ideeën voor Dalfserveld West. Deze samenwerking wordt de komende jaren voortgezet en indien mogelijk worden gezamenlijk projecten uitgevoerd.

4 Opdrachten 2023-2025

In dit hoofdstuk zijn de opdrachten voor de komende drie jaar samengevat per hoofdonderwerp.

4.1 Basiswerkzaamheden

De basiswerkzaamheden bestaan uit verschillende algemene werkzaamheden. We krijgen dagelijks intern en extern verschillende soorten vragen en verzoeken rondom duurzaamheid. Denk aan specifieke energievragen van inwoners, ondernemers, collega's en het bestuur. Eenvoudige inwonervragen worden zoveel mogelijk door het KCC afgehandeld. Voor andere vragen of verzoeken zorgen we dat er goede beantwoording komt per mail, website, het energieloket of bijvoorbeeld via een (keukentafel)gesprek.

Het team heeft een duidelijke rolverdeling en een goede afstemming. Voor iedere opdracht is een eerste en tweede aanspreekpunt van het team. Hierdoor kan efficiënt worden gecommuniceerd en is er sprake van vervanging in geval van ziekte of verlof.

Binnen het team zijn afspraken gemaakt over de financiële werkzaamheden. Per hoofdthema/grootboeknummer is er een budgetbeheerder en die beheert de dagelijkse inkoopwerkzaamheden en factuurafhandeling. Ook de periodieke rapportagewerkzaamheden (begroting, bestuursrapportages, jaarrekening) zijn verbonden aan de betreffende beheerder.

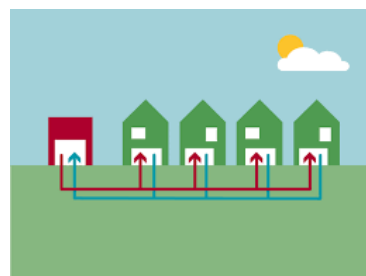
Het Team maakt jaarplanningen op project- en bestuursniveau. Ook vindt afstemming plaats met andere eenheden en externe partijen zoals de woningcorporaties en de Dorpen van Morgen.

4.2 Wijkplannen

Een van de grootste opdrachten is het maken en uitvoeren van wijkplannen. Iedere woonwijk moet in 2050 aardgasvrij zijn en hiervoor zijn diverse alternatieven beschikbaar. Woningen kunnen individueel worden verduurzaamd, maar een warmtenet is wellicht ook een optie. Vooralsnog maken we binnen een wijk geen onderscheid tussen huur- en koopwoningen en de aanwezigheid van een kantoor, een winkel of een maatschappelijk pand. Voor grotere gebouwen of clusters wordt mogelijk wel een maatwerkplan uitgewerkt zoals een winkelstraat of een sportpark.

Het opstellen van een wijkuitvoeringsplan begint met een participatietraject. Hiervoor worden onder andere meerdere bijeenkomsten georganiseerd over de mogelijkheden om de wijk aardgasvrij te maken. Voor een aantal mogelijkheden (zoals een warmtenet) is nader onderzoek of een pilot nodig. Indien mogelijk en zinvol worden landelijke en regionale projectsubsidies aangevraagd en samenwerkingen georganiseerd.

Er is gestart met het maken van wijkuitvoeringsplannen voor de buurten Polhaar en Dalfsen Centrum. Een van de doelen daarbij is om te komen tot een goed draaiboek voor een participatietraject. Met dit draaiboek kunnen volgende wijkuitvoeringsplannen voor andere buurten in de gemeente op een snelle manier gestart worden. Extra rijksbudget wordt ingezet om volgende wijkuitvoeringsplannen (en het bijbehorende participatietraject) op te starten.

Naast de wijkuitvoeringsplannen voor specifieke buurten ontstaat er een basisaanpak dat voor ieder pand in de gemeente Dalfsen toepasbaar is. Denk aan een goede isolatie en een zonnedak. Met deze basisaanpak kan iedereen individueel aan de slag, eventueel met hulp van een energieadviseur of -coach en subsidies. Verder ondersteunen wij specifieke doelgroepen zoals inwoners die een bestaande woning geheel energieneutraal willen maken.

Gedurende de looptijd van dit uitvoeringsplan wordt het lopende traject voor de wijken Polhaar en Dalfsen Centrum voortgezet conform de bestaande plannen. Het extra rijksbudget wordt ingezet om een aantal nieuwe wijkprojecten op te starten.

4.3 Verduurzamen gemeentelijke en maatschappelijke panden

Binnen de scope van dit uitvoeringsplan vallen ook de verduurzaming van de gemeentelijke en maatschappelijke panden. Per pand is een inmiddels een plan vastgesteld en de uitvoering is gestart. De komende jaren worden diverse panden verduurzaamd waaronder de zwembaden. Daarbij wordt onderzocht of slimme combinaties kunnen worden gemaakt in de omgeving zoals een collectief warmtesysteem op een sportpark of nabij een kulturhus.

Bij het maken van de wijkplannen worden maatschappelijke panden meegenomen.

4.4 Dalfserveld West

In het zoekgebied Dalfserveld West wordt een groot deel van onze duurzame energieproductie gerealiseerd. Samen met de bewoners en belangengroepen wordt gewerkt aan een energieplan. In dit plan staat op hoofdlijnen hoe, waar en hoeveel duurzame energie in de toekomst wordt opgewerkt en tegen welke gebiedspecifieke voorwaarden en compensaties. Dit plan vormt de basis voor de verdere technische uitwerking en het vergunningproces. De gemeente Dalfsen faciliteert de bewoners en belangengroepen met het maken van dit energieplan. Wij organiseren bijeenkomsten en (keukentafel)gesprekken en zetten onderzoeken uit. Mogelijk krijgt een gezamenlijk energiebedrijf ene grote rol in de realisatie en exploitatie. Nadat het energieplan gereed is, zal de inzet van het team afnemen. De piek is in 2023. Voor het gebiedsproces wordt een uitvoerder ingehuurd. De raad en een interne stuurgroep wordt periodiek geïnformeerd over de voortgang.

Dalfserveld West maakt onderdeel uit van het grensgebied ZSDZ. Een regionaal gebiedsproces is hier opgestart. Samen met de belangenverenigingen en de bewoners wordt een gebiedsvisie c.q. gebiedsagenda uitgewerkt. Niet alleen over energie maar ook andere relevante ontwikkelingen zoals uitbreiding bedrijfsterreinen en natuurontwikkeling. De gemeente Dalfsen is actief betrokken bij dit proces en zorgt voor een goede koppeling met het proces in Dalfserveld West.

4.5 Energiearmoede

De Regeling Aanpak Energiearmoede is opgesteld en opgestart voor de aanpak van energiearmoede. Een aantal slecht tot matig geïsoleerde koopwoningen wordt geïsoleerd/verbeterd onder leiding van de gemeente. Hierdoor worden de energielasten van deze specifieke groep inwoners structureel verlaagd. Het project wordt geheel gefinancierd vanuit extra rijksmiddelen.

De komende jaren wordt het project uitgevoerd samen met lokale aannemers en de energieadviseurs. Ook is hiervoor veel afstemming en samenwerking met afdeling Maatschappelijke Ondersteuning. De piek in de werkzaamheden is in 2023. Team Duurzaamheid verzorgt de projectleiding en bijbehorende projectadministratie.

De aanpak van oude woningen met bewoners met een lager inkomen zal worden geëvalueerd, en waar mogelijk toegepast in de wijkuitvoeringsplannen.

4.6 Zonnedaken

Een belangrijke lokale duurzame energiebron zijn daken met zonnepanelen. Dit kunnen grote zonnedaken zijn op grote bedrijfspanden en boven parkeerplaatsen. Maar ook vele kleine zonnedaken op woningen en opritten. Er zijn nog veel daken beschikbaar.

De gemeente Dalfsen wil zonendaken zoveel mogelijk faciliteren en stimuleren. Dat gaat via verschillend vormen van communicatie en maatwerkadvies. Ook worden onderzoek en pilots uitgevoerd naar gebiedsgerichte collectieve aanpakken zoals bij een bedrijfsterrein of een woonwijk. Daarbij wordt samengewerkt met de netbeheerders vanwege de netcongestie en de mogelijkheden voor efficiënt gebruik van het huidige netwerk. Ook wordt samengewerkt met de regionale onderzoeken en het provinciale versnellingsteam voor zonnedaken.

Tot slot worden onze lokale (bouw)regels en voorwaarden beoordeeld of deze gewenste ontwikkelingen ten aanzien van zonnedaken stimuleren en ongewenste ontwikkelingen tegengaan.

4.7 RES, NEO en ZSDZ

De uitvoering van de RES 1.0 is in volle gang. Centraal worden de komende jaren een aantal overkoepelende thema's nader uitgewerkt. Een deel van de uitvoering wordt concreet in het grensgebied ZSDZ. Er is sprake van overlap en Dalfsen wil hier effectief gebruik van maken en de tijdbesteding optimaliseren.

Onder leiding van de provincie wordt een plan MER uitgevoerd over energieprojecten. Dalfsen zal deel uitmaken van de bijbehorende ambtelijke werkgroep. De uitkomst van de plan MER is ook goed bruikbaar voor het energieplan Dalfserveld West.

De RES zorgt voor een uniforme en actuele monitoring van de energiecijfers. Dalfsen werkt mee aan een zo betrouwbaar mogelijke aanlevering van data. Mede op basis van de monitoring worden strategische keuzes gemaakt over toekomstige netverzwaring.

Maandelijks organiseren de RES en NEO kennisbijeenkomsten. Nieuwe ontwikkelingen en werkervaringen worden hier gedeeld met en door de gemeenten. Tevens worden hier projectplannen en subsidiemogelijkheden besproken. Dalfsen neemt actief deel aan deze maandelijkse bijeenkomsten.

De werkgroep Netcongestie brengt problemen en oplossingen ten aanzien van het gas- en stroomnetwerk in beeld. De netwerkbedrijven maken onderdeel uit van deze werkgroep. Dalfsen ook en woont de maandelijkse overleggen bij.

4.8 Dorpen van Morgen

Met veel plezier werken wij al jaren samen met de Dorpen van Morgen. Diverse grote en kleine projecten zijn uitgevoerd of in uitvoering. De focus is breed dus niet alleen op energieopwekking of energiebesparing. Ook sociale en groene projecten worden samen met de inwoners opgepakt.

Het huidige projectbudget helpt de Dorpen van Morgen met de zelfstandige uitvoering. Bij een aantal projecten is de samenwerking met team Duurzaamheid intensiever zoals bij het gezamenlijke energiebedrijf en bij energiearmoede. Ook de komende jaren verwachten wij dat we op gelijke wijze blijven samenwerken aan mooie duurzame projecten.

4.9 Hergebruik afval

Samen met ROVA werkt Dalfsen aan meer hoogwaardig hergebruik van huishoudelijk afval. De hergebruikpercentages zijn al jaren goed maar de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen is soms niet goed. Met extra voorlichting en acties worden inwoners geïnformeerd en gestimuleerd hun afval beter te scheiden. We nemen deel aan de inwoneractie Terugwinnaars van ROVA en gaan gericht communiceren richting de nul- en veel aanbieders van restafval. Daarnaast worden een aantal extra inzamelmogelijkheden ingevoerd zoals de GRIP-wagen. Tot slot stimuleren we creatieve lokale vormen van hergebruik en upcycling via het regionale samenwerkingsverband WaardeRing. De piek van de acties en campagnes ligt in 2023 en 2024.

Tijdens de looptijd van dit uitvoeringsplan volgt Team Duurzaamheid de ontwikkelingen op het gebied van grondstoffenschaarste, voedselverspilling en circulaire initiatieven. We brengen in beeld waar de kansen en bedreigingen liggen voor de gemeente Dalfsen. We onderzoeken welke rol de gemeente hierin kan en wil nemen. In 2025 is dit onderzoek gereed en kunnen beleidsvoorstellen worden gedaan voor het nieuwe beleidsplan.

4.10 Laadinfrastructuur, slimme energiesystemen en -opslag

De gemeente Dalfsen heeft een basisplan voor de aanleg van publieke oplaadpunten voor personenauto's. De ontwikkelingen gaan snel en steeds meer extra mogelijkheden zijn of worden beschikbaar. Denk aan laadpleinen en snellaadstations. Maar ook combinaties met het opladen van grotere bedrijfsvoertuigen zijn in opkomst.

Dezelfde ontwikkelingen zijn ook zichtbaar bij verschillende vormen van slimme energiesystemen en energieopslag zoals een smartgrid, een lokaal warmtenet, de thuisbatterij, een buurtbatterij of een collectieve warmteopslag. De netwerkbedrijven hebben de (lokale) overheid gevraagd hier meer regie in te nemen om verdere netcongestie te voorkomen.

Samen met de betrokken vakcollega's worden deze ontwikkelingen gevolgd en zullen onderzoeken en pilots starten naar collectieve samenwerkingsvormen en de rol van de gemeente. Daarbij werken we samen met onze regionale partners zodat we niet het wiel hoeven uit te vinden. In 2025 hebben voldoende onderzocht en getest en kunnen we beleidsvoorstellen maken voor het nieuwe beleidsplan.

Tot slot zal de gemeente Dalfsen doorgaan met het verduurzamen van haar eigen wagenpark.

4.11 Regelgeving en handhaving

Nieuwe (duurzame) ontwikkelingen worden regelmatig belemmerd door bestaande regelgeving. De afgelopen jaren zijn diverse gemeentelijke regels 'verduurzaamd' en dit zal ook de komende jaren worden voortgezet. Team Duurzaamheid denkt mee aan nieuwe regels om bijvoorbeeld meer zonnedaken of laadpunten te realiseren bij nieuwbouwprojecten.

Samen met de omgevingsdienst wordt de bestaande toezicht en handhaving van de Informatieplicht Energiebesparing voortgezet en indien nodig geïntensiveerd. We gaan in gesprek met ondernemers en inwoners waar behoefte is aan ondersteuning en waar knelpunten zitten op het gebied van regelgeving. Een voorbeeld is de wens om hogere erfmolens toe te staan. Daarnaast informeren wij ondernemers en inwoners over bestaande en nieuwe subsidies en regelingen.

4.12 Klimaatadaptatie, biodiversiteit en landschap

Zoals in het vorige hoofdstuk aangegeven worden vanuit andere vakgebieden nieuwe projecten en programma's gestart waarbij regelmatig verbinding wordt gemaakt met duurzaamheid. Ook bij externe projecten met inwoners of andere partners wordt deze verbinding steeds vaker gemaakt. Gezamenlijk zoekt de gemeente Dalfsen naar meekoppelkansen en de komende jaren wordt dit geïntensiveerd.

Een voorbeeld: in Dalfserveld West biedt het energieplan mogelijk meekoppelkansen voor herstel van het landschap, de waterhuishouding en de biodiversiteit.

5 Organisatie

5.1 Uitvoering

De opdrachten worden grotendeels uitgevoerd, gecoördineerd en/of gefaciliteerd door Team Duurzaamheid. Het team bestaat uit vier medewerkers (3,5 FTE) en onderling is een werkverdeling gemaakt op basis van ervaring en competenties. Ieder project heeft een eerste en tweede aanspreekpunt. Wekelijks heeft het team een projectoverleg. Een deel van de uitvoering van het plan ligt bij andere vakcollega's in de gemeentelijke organisatie.

In de onderstaande tabel is per hoofdopdracht een inschatting gemaakt hoe vaak en hoeveel inzet nodig is. Indien het Team zelf niet de noodzakelijke inzet kan leveren, wordt extern ingehuurd. De afgelopen jaren is regelmatig externe hulp ingezet.

De inschattingen zijn gemaakt op basis van de ervaringen van de afgelopen jaren, de bestuurlijke wensen en de inzetindicaties vanuit klimaatakkoord.

Opdracht	Hoe vaak inzet	Hoeveel inzet
Basiswerkzaamheden	Continu	Dagelijks
Wijkplannen	Continu	Dagelijks
Dalfserveld West	Regelmatig	Wekelijks
Energiearmoede	Regelmatig	Wekelijks
Zonedaken	Regelmatig	Maandelijks
RES, NEO, ZSDZ	Regelmatig	Wekelijks
Dorpen van Morgen	Incidenteel	Maandelijks
Hergebruik afval	Regelmatig	Maandelijks
Laadinfra en opslag	Regelmatig	Maandelijks
Regelgeving en VTH	Incidenteel	Maandelijks
Klimaatadaptatie, biodiversiteit en landschap	Incidenteel	Maandelijks

5.2 Samenwerking

Voor diverse opdrachten wordt de samenwerking voortgezet en mogelijk uitgebreid. Denk bijvoorbeeld aan de collega's van verkeer, ruimtelijke ordening, klimaatadaptatie, groen, gebouwenbeheer, maatschappelijke ondersteuning en vergunningen, toezicht & handhaving.

Het team werkt ook veel samen met externe partijen zoals verschillende belangengroepen, ondernemers, netwerkbedrijven, de Dorpen van Morgen, woningcorporaties en de buurgemeenten en de provincie.

5.3 Financiën

In de onderstaande tabel zijn de jaarbudgetten samengevat. Aan het duurzaamheidsbudget uit de gemeentelijke begroting wordt de rijksbijdrage voor de uitvoering van de opdracht uit het Klimaatakkoord toegevoegd.

Naam	2023	2024	2025
Bestaande gemeentebudget	€ 140.000	€ 142.000	€ 145.000
Bijdrage budget klimaatakkoord	€ 514.000	€ 518.000	€ 523.000
Totaal voor gemeente Dalfsen	€ 654.000	€ 660.000	€ 668.000

De projecten rondom afvalinzameling, hergebruik en circulariteit zijn gekoppeld aan de afvalstoffenheffing (kostendekkend) en daarom niet opgenomen in de bovenstaande tabel.

Ook de incidentele projectsubsidies c.q. specifieke rijksbijdragen zijn niet in de bovenstaande tabel opgenomen. Bij deze budgetten horen voorwaarden en een eigen financiële verantwoording. Een voorbeeld is het lopende project tegen energiearmoede.

Het rijk geeft aan dat de komende jaren meerdere projectbudgetten beschikbaar komen. Bij iedere nieuwe gelegenheid wordt integraal een afweging gemaakt om wel of geen aanvraag te doen.

In de onderstaande tabel is een verdeling gemaakt van het totaalbudget per beleidsdoel. De opdrachten zijn gesorteerd per beleidsdoel. Een aantal opdrachten zijn gekoppeld aan nieuwe ontwikkelingen en hiervoor wordt nieuw beleid ontwikkeld.

De verdeling van het budget is gebaseerd op ervaringen van de afgelopen jaren, de wensen van het gemeentebestuur en de richting uit het Klimaatakkoord. Het beleidsdoel Meer Energiebesparing is en blijft een van de grootste opgave. Hieronder vallen onder meer de diverse wijkplannen. Daarom wordt hier verhoudingsgewijs het grootste percentage van het budget aan gekoppeld.

Het beleidsdoel Meer Energieproductie, met onder meer Dalfserveld West, volgt hierna met een iets lager percentage. Daarna volgen de andere beleidsdoelen/opdrachten met kleinere percentages. Tot slot is budget gereserveerd voor de basiswerkzaamheden.

Om de komende jaren wendbaar te zijn, is het budget niet nader verdeeld over de individuele projecten.

Beleidsdoel	Opdrachten	%	2023	2024	2025
Meer energiebesparing	Wijkplannen. Energiearmoede*	40	€ 260.000	€ 265.000	€ 270.000
Meer energieopwekking	Dalfserveld West. Zonnedaken. RES, NEO, ZSDZ. Regelgeving en VTH.	30	€ 195.000	€ 200.000	€ 205.000
Meer Lokale Kracht	Dorpen van morgen.**	Ca. 10	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Meer Circulariteit	Hergebruik afval.	-	<i>Valt onder afvalstoffenheffing</i>		
Nieuw	Laadinfra, smartgrids en opslag. Klimaatadaptatie, biodiversiteit en landschap.	Ca. 10	€ 65.000	€ 65.000	€ 65.000
Basiswerkzaamheden en ter afronding		Ca. 10	€ 84.000	€ 80.000	€ 78.000
Totaal		100	€ 654.000	€ 660.000	€ 668.000

* De lopende werkzaamheden tegen energiearmoede wordt voorlopig nog gefinancierd vanuit een eenmalige rijksuitkering (projectbudget).

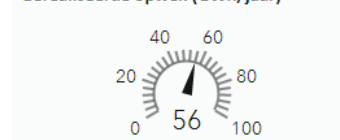
** Het jaarlijkse projectbudget (€50.000) voor de Dorpen van Morgen was de afgelopen jaren voldoende en wordt vooralsnog niet verhoogd. Dit budget maakt onderdeel uit van de bestaande begroting.

5.4 Monitoring

De afgelopen jaren is gebleken dat een cijfermatige monitoring van de individuele opdrachten lastig is en soms niet mogelijk of onbetrouwbaar. De gemeente heeft vaak een stimulerende en faciliterende rol. We verhogen met onze werkzaamheden de bewustwording bij inwoners en ondernemers. Of zij daadwerkelijk anders gaan handelen of duurzame investeringen doen ligt buiten onze macht en zicht. Daarnaast zijn veel gegevens niet openbaar zoals het individuele energieverbruik, reiskilometers of hoeveelheid afval.

Wel zijn er veel algemene duurzaamheidsindicatoren beschikbaar zoals het algemene energieverbruik per sector of per woonwijk en geregistreerde energielabels. Grootschalige duurzame energieproductie via windmolens en zonneparken wordt nauwkeurig bijgehouden en door de netbeheerder gerapporteerd aan de gemeente. Ook de totale hoeveelheid hergebruik van afval en aantallen zonnepanelen op daken wordt jaarlijks gerapporteerd. Al deze indicatoren worden door het Team Duurzaamheid verzameld en gerapporteerd aan het bestuur via bijvoorbeeld de jaarrekening en raadsmemo's. Daarbij worden koppelingen gemaakt met de vastgelegde doelen zoals de hoeveelheid grootschalig opgewekte energie (RES) en de hoeveelheid hergebruik van huishoudelijk afval (ROVA).

Gerealiseerde opwek (GWh/jaar)

5.5 Communicatie

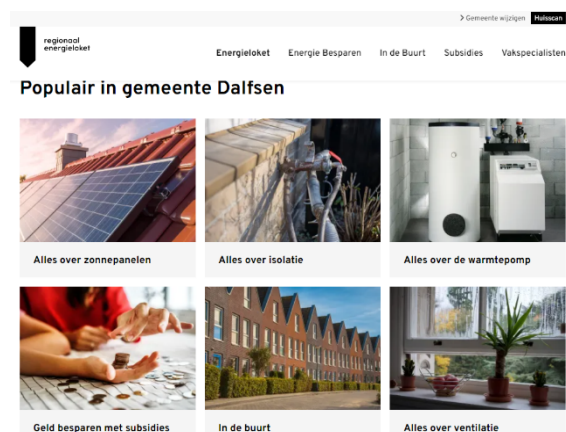
Communicatie rondom duurzaamheid is steeds belangrijker en kost steeds meer tijd. Enkele belangrijke ontwikkelingen (in Dalfsen) die hieraan ten grondslag liggen:

- Als gemeente willen we de afspraken uit het Klimaatakkoord nakomen. Hiervoor doen we zelf veel, maar vragen we ook inzet van onze inwoners en ondernemers. Communiceren over wat wij doen en wat inwoners en ondernemers kunnen en soms ook moeten doen, is daarom essentieel.
- Verhoogde belangstelling voor verduurzaming van woningen en gebouwen (door de energiecrisis). De mogelijkheden voor verduurzaming en de financiering ervan zijn groot. Er is veel behoefte aan verduidelijking en advies op maat over de (on)mogelijkheden.
- Duurzaamheid staat steeds minder op zichzelf en vraagt vaker een multidisciplinaire en daarmee andere benadering. Denk bijvoorbeeld aan de intensieve samenwerking met maatschappelijke ondersteuning voor de energiearmoede en het laadpalenbeleid, wat vooral een verkeersaangelegenheid is.
- Meer en intensievere participatietrajecten, voor bijvoorbeeld Dalfserveld-West en de warmtetransitie.

Door alle ontwikkelingen zien we dat communicatie structureel meer tijd gaat kosten. Daarnaast zien we dat we onszelf, onze inwoners en ondernemers enorm helpen als we een kwaliteitsslag maken in onze informatievoorziening en bepaalde zaken standaardiseren. In dit uitvoeringsplan geven we daarom extra aandacht aan communicatie.

Informatievoorziening verbeteren

Informatie over duurzaamheid staat op heel veel plaatsen. Versnipperd op onze website www.dalfsen.nl, maar ook op ons energieloket. Naast onze eigen kanalen zijn er nog veel andere plekken waar belangrijke informatie staat, waaronder www.rvo.nl. Inwoners en ondernemers verdwalen vaak in het oerwoud aan ingewikkelde informatie, regelingen en kanalen. We gaan een startpunt op www.dalfsen.nl creëren voor alle duurzaamheidszaken. Een platform waarop alle duurzame onderwerpen samenkomen en waarop je als inwoner en ondernemer makkelijk(er) de informatie vindt die je zoekt. Fijn voor onze inwoners en ondernemers, maar ook voor onszelf. We krijgen nu veel (dezelfde) vragen, die naar verwachting verminderen als het duidelijk en goed vindbaar op de website staat.

Communicatieplan updaten en uitbreiden

In het beleidsplan 2017-2025 staat ons algemene communicatieplan. Dit plan willen we updaten en uitbreiden met onder andere een contentstrategie.

Ook besteden we aandacht aan projectcommunicatie. Sommige trajecten zoals wijkuitvoeringsplannen hebben een herhalend karakter. Het is prettig om hiervoor gestandaardiseerde communicatieplannen te maken, maar wel met ruimte voor maatwerk.

Duurzaam Dalfsen steviger op de kaart zetten

Wie we zijn en wat Duurzaam Dalfsen allemaal doet is onvoldoende bekend. We willen werken aan een hogere naamsbekendheid en betere vindbaarheid. Duidelijk maken wie we zijn, wat we precies doen en waarvoor je bij ons kunt aankloppen. Dit bereiken we deels door onze informatievoorziening te verbeteren. Daarnaast willen we Duurzaam Dalfsen meer gaan promoten en actief contact zoeken met onze doelgroepen.